

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 272/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Mgr. Tomášom Kováčom, advokátom, Mýtna 42, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Cdo/99/2019 z 26. januára 2022 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 11 ods. 1 a 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) uznesením najvyššieho súdu v civilnom spore, ktorým bolo odmietnuté jeho dovolanie a ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľ sa žalobou zo 16. decembra 2015 na okresnom súde proti žalovanému Trnavskému samosprávnemu kraju domáhal zaplata 3 825,90 eur s príslušenstvom ako náhrady za zákonom č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“) v prospech stavby žalovaného zriadeného vecného bremena na jeho pozemkoch. Okresný súd rozsudkom z 10. mája 2017 žalobe sťažovateľa vyhovel.

3. Na odvolanie žalovaného krajský súd rozsudkom z 26. novembra 2018 zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu zamietol. Odkázal na rozhodnutia najvyššieho súdu, podľa ktorých náhrada za vecné bremeno je jednorazová. Keďže vecné bremeno vzniklo zo zákona č. 66/2009 Z. z. 1. júla 2009, vlastník si nárok na náhradu za zriadenie vecného bremena mohol

uplatniť v premlčacej dobe troch rokov podľa § 101 Občianskeho zákonníka, teda do 1. júla 2012. Ak tak neurobil, jeho právo sa premlčalo. Krajský súd zdôraznil, že vecné bremeno vzniklo k veci, a preto s vecou prešlo aj na sťažovateľa, ktorý pozemok s vecným bremenom kúpil 18. júna 2014.

4. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), keď tvrdil, že rozsudok krajského súdu je nesprávny a jeho závery sú arbitrárne. Namietol, že krajský súd ho nevyzval, aby sa vyjadril k možnému použitiu právneho predpisu, ktorý pri doterajšom rozhodovaní nebol použitý, a tým mu odňať možnosť konať pred súdom v rozpore s § 382 CSP, ktorý má predísť prekvapivému rozhodnutiu. Okrem toho podľa § 421 ods. 1 CSP sťažovateľ namietol aj nesprávnosť právneho posúdenia o tom, že nárok na náhradu za vecné bremeno je jednorazový, keďže vecné bremeno je zriadené na dobu určitú – do vykonania pozemkových úprav. Preto podľa sťažovateľa nemožno dospieť k záveru o jednorazovej, ale o opakovanej, priebežne vznikajúcej náhrade, keďže zákon č. 66/2009 Z. z. a Občiansky zákonník neustanovujú, že náhrada má byť jednorazová a opakovanú náhradu za konkrétne obdobie nezakazujú.

5. K námietke sťažovateľa podľa § 420 písm. f) CSP najvyšší súd uviedol, že § 382 CSP sa vzťahuje na ustanovenie, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité. Ďalej uviedol, že okresný aj krajský súd aplikovali rovnaké ustanovenia, no krajský súd ich inak vyložil. Podstatné je však to, že obe strany sa k všetkým zásadným otázkam vyjadrili už na okresnom súde. Preto nejde o prekvapivé rozhodnutie. Za nedôvodnú najvyšší súd považoval aj námietku sťažovateľa o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia krajského súdu, keď poukázal na stabilné závery o tom, že odôvodnenie, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že je realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04) a nestotožnenie sa s právnym záverom nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia (I. ÚS 188/06). Najvyšší súd uzavrel, že nie je daný dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, a preto je dovolanie neprípustné a ako také bolo podľa § 447 písm. c) CSP odmietnuté.

6. K námietke sťažovateľa o nesprávnosti právneho posúdenia najvyšší súd poukázal na svoje uznesenia č. k. 2Cdo/194/2018 z 26. augusta 2019 a č. k. 8Cdo/17/2019 z 30. novembra 2020, v ktorých bolo poukázané na rozsudky č. k. 7Cdo/26/2014 z 24. marca 2015 a č. k. 3Cdo/49/2014 zo 14. apríla 2016, ktoré sa týkali náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“) s tým, že v nich vyslovený právny názor je prijateľný a použiteľný aj na náhradu za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z., keďže ide o obdobné verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva. Ďalej najvyšší súd rozobral účel zákona č. 66/2009 Z. z. spočívajúci v regulácii nedoriešených právnych vzťahov z predchádzajúceho režimu, keď uviedol, že tento zákon ustanovil mechanizmy, akými možno usporiadať medzery vo vlastníckych vzťahoch. S ohľadom na podobnosť vecných bremien najvyšší súd dospel k záveru, že je správne, aby sa tieto vecné bremená zhodovali aj v úprave náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva tak, že táto náhrada je jednorazová a nemá charakter opakovaného plnenia. V tejto súvislosti poukázal na uznesenie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 227/2012 z 3. mája 2022 vo vzťahu k náhrade za vecné bremeno podľa zákona č. 182/1993 Z. z. Najvyšší súd uzavrel, že sťažovateľ nastolil takú otázku, na ktorú dovolaním namietané rozhodnutie krajského súdu odpovedalo v súlade s rozhodovacou praxou najvyššieho

súdu, a preto nedošlo k odklonu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, čo zakladá dôvod na odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. c) CSP.

III.

7. Sťažovateľ obsahovo zhodnými argumentmi ako v konaní pred všeobecnými súdmi namieta záver najvyššieho súdu o tom, že náhrada za zákonom č. 66/2009 Z. z. zriadené vecné bremeno je jednorazová. Záver najvyššieho súdu považuje za ústavne nekonformný a poukazuje na argumentáciu okresného súdu, ktorý jeho žalobe vyhovel. Opakuje, že zákon č. 66/2009 Z. z. a Občiansky zákonník neupravujú jednorazovú náhradu, a preto možno priznať náhradu opakovanú. Podľa sťažovateľa zo zásady súkromného práva, ktorá je aj v čl. 2 ods. 3 ústavy: čo nie je zakázané, je dovolené, možno dospieť k tomu, že pokiaľ zákon bližšie nešpecifikuje náhradu, je na oprávnenom, aby si zvolil spôsob výkonu svojich práv.

8. Podľa sťažovateľa judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva pri odňatí vlastníctva priznáva právo na primeranú náhradu, pričom otázka proporcionality si vyžaduje určiť, či existoval rozumný vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným účelom, aby bola docieľená spravodlivá rovnováha medzi požiadavkami všeobecného záujmu a záujmami jednotlivca s tým, že každý exces v neprospech vyvlastňovaného znamená porušenie čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“).

9. Podľa sťažovateľa pri dočasnom obmedzení vlastníckeho práva vecným bremenom má priznanie opakovanej náhrady význam aj vo vzťahu k budúcemu usporiadaniu práv tak, aby nedošlo k duplicitnému plneniu, keďže konečné usporiadanie počíta s poskytnutím náhradného pozemku alebo finančnej náhrady. Podľa sťažovateľa žalovaný šikanózne vykonáva vecné bremeno na jeho úkor, keď mu nielenže neposkytol náhradu, no ani neinicioval proces pozemkových úprav.

IV.

10. Napadnutým rozhodnutím nedošlo k porušeniu sťažovateľom označeného základného práva. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

11. Sťažovateľom nastolená nesprávnosť záverov najvyššieho súdu už bola ústavným súdom riešená v konaniach o ústavných sťažnostiach proti rozhodnutiam iných všeobecných súdov. V uznesení č. k. III. ÚS 68/2019 z 29. októbra 2019 vo vzťahu k základným právam podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 11 ods. 1 a 4 a čl. 36 ods. 1 listiny) a právam podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 1 dodatkového protokolu. V uznesení č. k. III. ÚS 340/2021 z 27. mája 2021 vo vzťahu k právu na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a k základným právam podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 20 ods. 4 ústavy. Obe ústavné sťažnosti boli odmietnuté ako zjavne neopodstatnené. Ústavná sťažnosť sťažovateľa s ohľadom na rovnaké závery namietaných rozhodnutí všeobecných súdov a v zásade rovnaké základné práva neprináša žiadne nové argumenty, ktoré by odôvodňovali porušenie základných práv sťažovateľa. Možno len opakovať.

12. Vecné bremeno na pozemkoch sťažovateľa bolo zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z., ktorého účelom bolo usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod stavbami vo vlastníctve obce alebo vyššieho územného celku, ktoré po roku 1989 prešli do ich vlastníctva z vlastníctva štátu

podľa osobitných predpisov. Usporiadanie týchto pozemkov zákon rieši tak, že obciam a vyšším územným celkom dovoľuje zámennou zmluvou poskytnúť vlastníkom za ich zastavaný pozemok iný primeraný pozemok. Ak k takémuto usporiadaniu nedôjde, usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemku sa má vykonať v pozemkových úpravách podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov. I v takomto konaní sa má vlastníkovi zastavaných pozemkov poskytnúť náhradný pozemok.

13. Zákon č. 66/2009 Z. z. rieši problematiku zastavaných pozemkov tak, že tieto pozemky za náhradu spočívajúcu v pridelení náhradného pozemku nadobudne či už obec alebo vyšší územný celok. Zákon č. 66/2009 Z. z. však nerieši celkom nové právne vzťahy. Jeho prijatie bolo ďalším krokom vysporiadania sa s tým, že pozemky vo vlastníctve súkromných osôb boli pred rokom 1989 zastavané bez ich riadneho vyvlastnenia. Už predtým novelou stavebného zákona č. 199/1995 Z. z. bolo § 141 ods. 4 a 5 umožnené vyvlastnenie tých pozemkov, ktoré boli zastavané stavbami obcí (predtým národných výborov) a štátu a ktoré boli povolené podľa platných právnych predpisov. Možnosť tohto vyvlastnenia bola ohraničená koncom roka 2000. Ako uvádza dôvodová správa zákona č. 66/2009 Z. z., obce toto vzhľadom na zdĺhavý proces vyvlastnenia nevyužívali.

14. Zákon č. 66/2009 Z. z. vychádza z uvedenia si nevyhnutnosti definitívneho vyriešenia, no na čas stanovuje, že ak vlastník stavby nemá pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo, vzniká vo verejnom záujme k pozemku pod stavbou dňom účinnosti zákona v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Zákon ďalej stanovuje, že obsahom tohto práva je držba a užívanie pozemku pod stavbou vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby s tým, že vlastník pozemku pod stavbou je povinný strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu do vykonania pozemkových úprav.

15. Zákon č. 66/2009 Z. z. mlčí v tom, že by sťažovatelia mali mať či už jednorazovú alebo opakovanú náhradu za zriadenie vecného bremena. Záver, že im nemožno priznať opakovanú náhradu, preto nemožno považovať za vylúčenie zákonom predpokladaného následku, a preto v prípade napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu nemožno dospieť k záveru, že by išlo o rozhodnutie, ktoré je nelogické alebo v zjavnom rozpore s právnou úpravou, ktorú najvyšší súd v tejto veci aplikoval.

16. Čo sa týka návrhom ústavnej sťažnosti koncentrovanej námietky porušenia základného práva vlastníť majetok, treba uviesť, že obmedzenie vlastníckeho práva k pozemku sťažovateľa má osobitný charakter, ktorý vyplýva z toho, že k jeho faktickému obmedzeniu nedošlo na základe zákona č. 66/2009 Z. z., ale v súvislosti s výstavbou pred rokom 1989. Zákon č. 66/2009 Z. z. je len ďalší spôsob, ktorým zákonodarca zmierňuje následky osobitnej majetkovej krivdy, ktorá nespočívala v účinnom právnom odňatí vlastníckeho práva, ale v jeho faktickom obmedzení stavbou verejnoprospešného zariadenia bez toho, aby došlo k vyvlastneniu právnych predchodcov sťažovateľa. Následok tohto legislatívneho riešenia nemožno obmedziť len na konštatovanie toho, že sťažovateľom súdnym výkladom zákona č. 66/2009 Z. z. nebol priznaný nárok na opakovanú náhradu za zriadenie vecného bremena. Tento zásah treba vnímať s ohľadom na to, že vlastník pozemku sa svojich vlastníckych práv v súvislosti s neoprávnenou stavbou mohol domáhať už pred prijatím zákona č. 66/2009 Z. z. a rovnako sa mohol v premlčacej dobe domáhať priznania jednorazovej náhrady za dodatočné zriadenie vecného bremena zákonom. Okrem toho

sťažovateľovi v súvislosti s jeho vlastníckym právom zostáva zachovaný nárok na to, že definitívnym riešením historicky podmieneného, pôvodne faktického a po prijatí zákona č. 66/2009 Z. z. aj právneho obmedzenia vlastníckeho práva bude poskytnutie náhradného pozemku v procese pozemkových úprav tak, ako to predpokladá zákon č. 66/2009 Z. z.

17. Vzhľadom na to, právni predchodcovia sťažovateľa v rámci vývoja právnej úpravy mali viaceré efektívne možnosti dosiahnutia náhrady za obmedzenie ich vlastníckeho práva, ku ktorému fakticky došlo ešte v období pred rokom 1989, a na strane druhej vzhľadom na to, že stále má dôjsť k poskytnutiu náhrady, nemožno dospieť k záveru, že by právny názor najvyššieho súdu vyvolal stav, ktorý by predstavoval zásah do základného práva sťažovateľa vlastníť majetok. Zriadenie vecného bremena zákonom č. 66/2009 Z. z. nemožno samo osebe považovať za vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva bez primeranej náhrady, ak všeobecné súdy dospeli k záveru, že právni predchodcovia sťažovateľa sa mohli úspešne domôcť primeranej, jednorazovej, no premlčaniu podliehajúcej náhrady za zriadenie vecného bremena.

18. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde k tomuto rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Peter Straka, ktoré sa týka odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2022

Peter Straka
predseda senátu